

С. І. Сідлецький,
аспірант кафедри соціоекономіки та управління персоналом,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6624-8146>

DOI: 10.32702/2306-6814.2023.4.117

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ТРАНСФОРМАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

S. Sidletskyj,
Postgraduate student of the Department of Socioeconomics and Personnel Management,
Kyiv National University of Economics named after Vadym Hetman

REENGINEERING AS A MECHANISM FOR ENSURING ORGANIZATION COMPETITIVENESS

У статті розкрито поняття "трансформація вищої освіти" як перезавантаження з метою підвищення її конкурентоспроможності до рівня провідних освітніх систем країн Швеції, Франції, Австрії, Німеччини, Бельгії, Фінляндії, Чехії, а також практикоорієнтованість освітніх процесів з акцентом на якість вищої освіти, на результат і запити здобувачів на розширення освітніх послуг. Визначено шість основних перешкод на шляху трансформації вищої освіти, серед яких численні масштабні руйнування навчальних закладів під час війни в Україні; втрата наукового та кадрового потенціалу через людські втрати та академічну міграцію; брак фінансових ресурсів, необхідних для модернізації освітніх процесів, оптимізації поточної діяльності та розвитку українських вищих навчальних закладів відповідно до обраного Україною європейського курсу розвитку тощо. Окреслено пріоритетні напрями трансформації і акцентовано увагу, що цей процес потребує застосування суб'єктами державної політики у сфері забезпечення якості вищої освіти організаційної та економічної компонент організації економічного механізму трансформації вищої освіти, завдяки яким функціонує національна система вищої освіти та здійснюється фінансово-економічний вплив суб'єктів державної політики у сфері забезпечення якості вищої освіти на швидкість освітніх змін в Україні. Звернуто увагу на те, що цей процес вимагає використання суб'єктами державної політики у сфері забезпечення якості вищої освіти організаційно-економічної складової організаційно-економічного механізму трансформації вищої освіти. Перша складова проявляється через: вибір форм і методів реалізації основних завдань державної політики у сфері забезпечення якості вищої освіти; логічно структуровані процеси та інституції, що беруть участь у трансформації. Натомість економічна складова вирішує три питання: де брати ресурси; які правила гри та як досягти очікуваних результатів трансформації та ефективно використовувати фінансові ресурси; які існують виклики та загрози та як оцінити їх вплив на національну систему вищої освіти (моніторинг якості вищої освіти). У дослідженні представлено процедури та заходи системи забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти в Україні закладами вищої освіти.

The article reveals the concept of "transformation of higher education" as a reboot with the aim of increasing its competitiveness to the level of the leading educational systems of Sweden, France, Austria, Germany, Belgium, Finland, the Czech Republic, as well as the practical orientation of educational processes with an emphasis on the quality of higher education, on the result and

applicants' requests for expansion of educational services. Six main obstacles to the transformation of higher education have been identified, including numerous large-scale destruction of educational institutions during the war in Ukraine; loss of scientific and personnel potential due to human losses and academic migration; lack of financial resources necessary for modernization of educational processes, optimization of current activities and development of Ukrainian higher education institutions in accordance with the European course of development chosen by Ukraine, etc. The priority directions of transformation are outlined and attention is emphasized that this process requires the use by subjects of state policy in the field of quality assurance of higher education of the organizational and economic components of the organizational and economic mechanism of the transformation of higher education, thanks to which the national system of higher education functions and the financial and economic influence of sub State policy entities in the field of ensuring the quality of higher education on the speed of educational changes in Ukraine. Attention is drawn to the fact that this process requires the use of the organizational-economic component of the organizational-economic mechanism of the transformation of higher education by subjects of state policy in the field of quality assurance of higher education. The first component is manifested through: the choice of forms and methods of implementation of the main tasks of state policy in the field of ensuring the quality of higher education; logically structured processes and institutions involved in the transformation. Instead, the economic component solves three questions: where to get resources; what are the rules of the game and how to achieve the expected transformation results and effectively use financial resources; what challenges and threats exist and how to assess their impact on the national higher education system (higher education quality monitoring). The study presents the procedures and measures of the system of ensuring the quality of educational activities and the quality of higher education in Ukraine by higher education institutions.

Ключові слова: заклад вищої освіти, освітній простір, національна система вищої освіти, трансформація вищої освіти, забезпечення якості вищої освіти.

Key words: institution of higher education, educational space, national system of higher education, transformation of higher education quality assurance of higher education.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Постмодерна сучасність та нові освітні європейські парадигми актуалізують необхідність проведення якісних змін в національній системі вищої освіти. Безумовно, під впливом різних факторів за час незалежності у цій сфері відбулися певні зрушення, на що вказують організаційні та цифрові перетворення в окремих закладах вищої освіти (наукових установах), пропагування етичних принципів, академічної доброчесності, віртуальної мобільності.

Тим не менш, попри ряд важливих зрушень і напрацювань у системі вищої освіти переконані, що про структурні, глибинні трансформації національної системи вищої освіти говорити зарано. Крім того, у зв'язку з війною в Україні кількість проблемних питань у сфері вищої освіти тільки наростає та потребує використання суб'єктами державної політики у сфері забезпечення якості вищої освіти механізму, здатного підтримати процес трансформації вищої освіти в Україні.

Огляд останніх досліджень та публікацій. Питання щодо модернізації та трансформації системи вищої освіти є предметом дискусій вже багато років. Основні світові тренди в освітньому просторі та проблеми реформування освіти на всіх рівнях розглядалися в працях таких зарубіжних авторів як: Е. Ліїв, Е. Біцер, А. Вілкінсон, П. Скот, Х. Вессурі [1 4].

У вітчизняній науковій думці ґрунтовні дослідження з означених тем проводилися вітчизняними авторами, серед яких: В. Кремень, В. Андрущенко, С. Ніколаєнко, В. Журавський, Г. Товканець, Я. Болюбаш, В. Пономаренко, Н. Чупрінова [5], Г. Чекаловська та ін. Водночас аналіз наукових джерел доводить, що питання аналізу пріоритетних напрямів трансформації та організаційно-економічного механізму трансформації вищої освіти в Україні в умовах війни потребують додаткового вивчення з огляду на недостатню увагу саме до цього аспекту в наукових публікаціях.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є з'ясування змісту поняття "трансформація вищої освіти", визначення її пріоритетних напрямів, а також основних компонент організаційно-економічного механізму трансформації вищої освіти в Україні.

ОСНОВНИЙ МАТЕРІАЛ І РЕЗУЛЬТАТИ

Питання реформування вищої освіти в Україні неодноразово піднімалися на державному рівні. Вища освіта — це "сукупність систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей, здобутих у за-

ладі вищої освіти (науковій установі) у відповідній галузі знань за певною кваліфікацією на рівнях вищої освіти, що за складністю є вищими, ніж рівень повної загальної середньої освіти" [6]. У цьому контексті варто згадати про роль у системі вищої освіти державних наукових установ, провідні експерти яких до сьогодні надають науково-методичну і методологічну підтримку модернізації освітніх процесів, створюють правовий фундамент галузі (Національна академія педагогічних наук, Національна академія медичних наук, інші подібні установи). У тому числі за їх сприяння було прийнято Національну доктрину розвитку освіти, Закон України "Про вищу освіту" [6, 8] та інші нормативно-правові документи.

Серед ключових стратегічних документів розвитку національної системи вищої освіти наведемо два [9, 10]:

1. "Стратегічна рамка для європейського співробітництва в галузі освіти та навчання в напрямку Європейського освітнього простору та за його межами (2021—2030)" — дієвий, на наш погляд, інструмент активізації змін в державах-партнерах на рівні Європейського Союзу, окремі положення стосуються застосування передових європейських ідей в системі вищої освіти.

2. "Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022—2032 роки" (далі — Стратегія), у ній "дотримано ключові принципи Болонського процесу (на початок 2021 р. Велику хартію університетів, в якій ці принципи виписано підписали ректори 81 закладу вищої освіти)" [10]. Втім, переконані, що в умовах війни будь-яка Стратегія (у даному випадку — вищої освіти) не гарантує початок трансформації.

У наукових джерелах (передусім зарубіжних) є чимало трактувань цього поняття "трансформація" (англ. transformation). На нашу думку, простим для сприйняття є визначення, наведене в словнику "Cambridge dictionary": "процес повної зміни характеру, змісту або зовнішнього вигляду чогось з метою його покращення" [11]. У свою чергу, під трансформацією вищої освіти розуміємо перезавантаження з метою підвищення її конкурентоспроможності до рівня провідних освітніх систем країн Швеції, Франції, Австрії, Німеччини, Бельгії, Фінляндії, Чехії, а також практикоорієнтованість освітніх процесів з акцентом на якість вищої освіти, на результат і запити здобувачів на розширення освітніх послуг, що "з другої половини ХХ століття і до теперішнього часу є рушієм змін у вищій освіті, навіть якщо додаткові фінансування часто обгрунтовувалися урядами необхідністю підготовки більш висококваліфікованої робочої сили" [3].

З огляду на це, підтримуємо тезу, озвучену у Національній доповіді про стан та перспективи розвитку освіти в Україні, що "фокус у реформуванні освіти повинен зміститися з процесу на результати та умови досягнення їх запланованої якості" [8, с. 16]. Втім, на шляху трансформації вищої освіти та забезпечення її якості в умовах війни в Україні виникає ряд перешкод, основними з яких вважаємо:

— по-перше, численні масштабні руйнування закладів передвищої та вищої освіти у зв'язку з повномасштабним військовим вторгненням російської федерації в Україну. Відповідно до інформації від 07.07.2022 р., оприлюдненої на порталі Міністерства освіти і науки

України "Освіта під загрозою" [12] та розрахунків незалежної аналітичної платформи "VoxUkraine" щодо збитків освітньої сфери від війни [13], найбільший відсоток зруйнованих чи пошкоджених закладів передвищої/вищої освіти у п'яти областях України — це Донецька (92,3%), Харківська (63,5%), Чернігівська (56,3%), Луганська (54%) та Миколаївська (50%) області. Колосальні втрати не тільки щодо руйнування адміністративних будівель, гуртожитків, але й бібліотечних фондів, зібраних за роки існування закладів вищої освіти (наукових закладів) в зазначених регіонах та багаторічної роботи колективів;

— по-друге, нестача фінансових ресурсів, необхідних для модернізації освітніх процесів, оптимізації поточної діяльності та розвитку українських закладів вищої освіти відповідно до обраного Україною європейського курсу розвитку. Тільки за перші 4 місяці війни в Україні збитки освітнього сектору становили близько 96,0 млрд. грн (або 3,5 млрд. дол. США), з яких орієнтовно 330 млн дол. припадає саме на заклади вищої освіти [13]. Це при тому, що освіта на всіх рівнях (вища освіта зокрема) і до війни не мала значних бюджетів, за винятком хіба що елітних приватних закладів вищої освіти, де все сучасне: від ремонту приміщень — до обладнання;

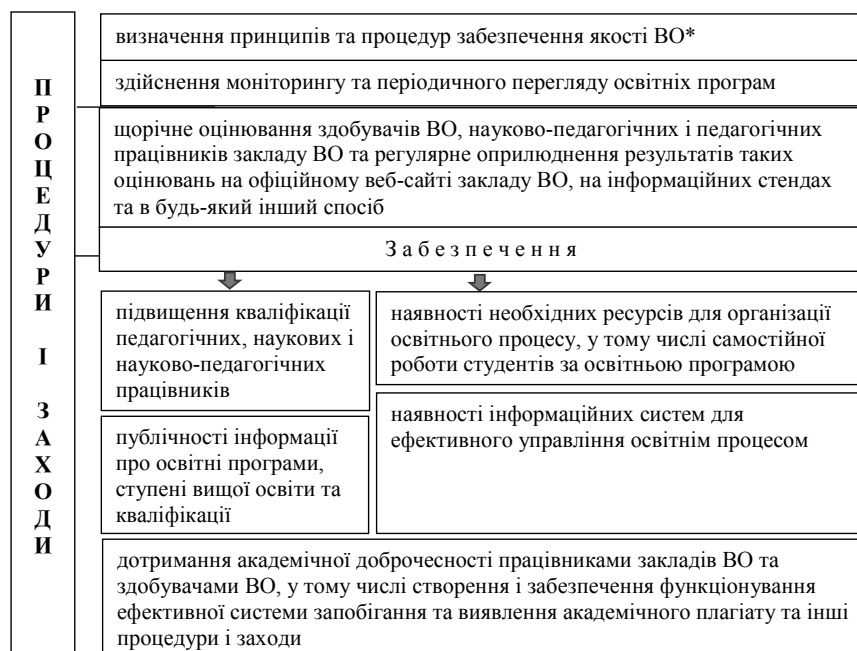
— по-третє, втрата наукового й кадрового потенціалу через людські втрати (загибель, травмування, отримання каліцтв внаслідок війни в Україні), академічну міграцію — виїзд закордон молодих українських вчених, викладачів, студентів й аспірантів, наукових, педагогічних та науково-педагогічних працівників, що загалом ускладнює процес зміцнення позицій окремих закладів вищої освіти (наукових установ) у світових освітніх рейтингах;

— по-четверте, відсутність єдиної системи моніторингу якості наукових текстів та готових наукових продуктів — дипломних, дисертаційних робіт, їх досить загальні (розмиті) практичні рекомендації та ряд недоліків, не пов'язаних з відсутністю плагіатних програм в закладах вищої освіти;

— по-п'яте, відсутність злагодженої роботи ключових стейкхолдерів в напрямку підвищення якості вищої освіти: держави в особі основних інституцій, задіяних у виробленні державної політики у сфері забезпечення якості вищої освіти, здобувачів/випускників закладів вищої освіти, роботодавців, організацій громадянського суспільства, науково-педагогічних працівників, інших зацікавлених в трансформації вищої освіти організацій;

— по-шосте, корупційна складова. Рівень корупції підриває довіру суспільства до якості вищої освіти в цілому.

Наведений перелік проблем не повний, тому вважаємо, що трансформацію вищої освіти доцільно проводити у післявоєнний період, як і будь-які кардинальні зміни й перезавантаження системи. Водночас окремі покращання на часі та можуть бути проведені в умовах обмежених ресурсів у відповідності до основних освітніх тенденцій та викликів сучасності, що автоматично відкриває нові можливості щодо працевлаштування випускників закладів, впровадження їх наукових ініціатив/проектів. Освітні реформи є відповідями на запит суспільства і мають стати фундаментом для трансформації

Примітка: ВО — вища освіта.

Рис. 1. Ключові процедури і заходи в системі забезпечення закладами вищої освіти якості освітньої діяльності та якості вищої освіти

Джерело: розроблено автором на основі даних [14].

вищої освіти в Україні в межах європейського освітнього простору.

Організаційно-економічний механізм трансформації вищої освіти складається з організаційної та економічної компоненти. Перша проявляється через: вибір форм і способів реалізації основних задач державної політики у сфері забезпечення якості вищої освіти; логічно вибудовані процеси й інституції, задіяні в трансформації.

Натомість економічна компонента вирішує три питання: де брати ресурси (джерела фінансування — держава, кошти юридичних та фізичних осіб, гранти, міжнародні обміни чи конкурси, наукові та навчальні стипендії); які правила гри та як досягти очікуваних результатів трансформації й ефективно використати фінансові ресурси (методи, суб'єкти, об'єкти); які виклики і загрози та як оцінити їх вплив на національну систему вищої освіти (моніторинг якості вищої освіти).

Згідно з даними "Національного плану дій зовнішнього забезпечення якості вищої освіти України на період 2022—2023 рр." [14] система забезпечення закладами вищої освіти якості освітньої діяльності та якості вищої освіти в Україні передбачає здійснення таких процедур і заходів (рис. 1). Такий формалізм та універсальність є позитивною рисою для реалізації закладами вищої освіти на практиці (за умови логічно вибудованих освітніх процесів).

На наше переконання, даний перелік заходів та процедур може бути застосований для будь-якого закладу вищої освіти в Україні (незалежно від форми власності). Дотримання академічної доброчесності ("сукупність етичних принципів та визначених законом правил..." ["15"]), яку Міжнародний центр академічної доброчесності (англ. The International Center for Academic Integrity) пов'язує із чесністю, справедливістю, повагою,

довірою, відповідальністю, відвагою до дій" [16]. Її порушення (плагіат (самоплагіат), фабрикація, хабарництво чи фальсифікація) включає і вплив на працівника щодо здійснення ним необ'єктивного оцінювання" [про освіту], що потребує відстоювання фундаментальних цінностей всіма суб'єктами забезпечення якості вищої освіти в Україні.

Безперечно, основним з них є держава в особі основних інституцій, задіяних у виробленні державної політики у сфері забезпечення якості вищої освіти: Міністерство освіти і науки України (далі — МОН), постійно діючий колегіальний орган — Акредитаційна комісія при МОН, Державна наукова установа "Інститут модернізації змісту освіти", Вища атестаційна комісія України (центральний державний орган у галузі присудження наукових ступенів і вчених звань), Національне агентство забезпечення якості вищої освіти (орган управління системи вищої освіти, член Глобальної мережі академічної доброчесності (GAIN), цілями якої є "боротьба із загрозами академічній доброчесності, протидія шахрайським сервісам і рекламі послуг з написання наукових робіт". Склад агентства забезпечення якості вищої освіти відстоює позицію про неможливість перевести його членів та співробітників секретаріату у статус "державні службовці" (Стандарти ESG-2015) (Національний план дій зовнішнього забезпечення якості вищої освіти України), що підтримуємо з огляду на необхідність дотримання незалежності від впливу інших гравців освітнього простору (влади, закладів вищої освіти, громадських та/чи міжнародних освітніх, інших непрофільних організацій). У зміні статусу закладено ризик — зростає ймовірність впливу та заангажованості окремих осіб. Довіра ж до якості вищої освіти, до інституцій, що за це відповідають, є важливою умовою для старту освітніх змін в Україні (за матеріалами [14]).

На основі аналізу джерел [2 4, 17], європейських тенденцій визначено пріоритетні напрями трансформації національної системи вищої освіти:

1. Навчання впродовж життя (англ. *lifelong learning*) досить ґрунтовна концепція, що корелює з ідеями екстеріанізму [1], "філософської школи", яка прогнозує, з одного боку, якісне зростання інформаційного суспільства, здатного до самореалізації, самонавчання, самопізнання та пошуків дієвих шляхів збереження внутрішньої життєвої енергії (відомий у психології "феномен вітальності"), з іншого боку, вбачає у прагненні до саморозвитку можливості для стрімкого зростання інтелекції в суспільстві, що вплине на загальний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, подальше удосконалення інформаційних мереж, засобів передачі та обробки інформації. В українському освітньому просторі теж набирають обертів прогресивні ідеї, тому цілком логічним є поява напрямів про освіту дорослих, Університетів третього віку для літніх й зрілих людей (55+-75+), розширення спектру освітніх послуг, приміром, поява STEM-освіти [18], що робить акцент у вивченні природничих наук (Science), технологій (Technology), технічних аспектів (Engineering) та математики (Mathematics). Зважаючи на міжнародну освітню тенденцію та загальну європейську державну позицію щодо підтримки наукомістких галузей та підтримку високотехнологічних освітніх ніш це є цілком закономірним.

2. Цифрова трансформація у сфері освіти та науки — запуск та застосування передових освітніх технологій (цифровізація освітніх процесів); створення комунікаційних майданчиків для професійного спілкування — дистанційне навчання: онлайн-заняття, вебінари, семінари, онлайн-платформи, чат боти, інформаційні системи (наприклад, Національна електронна науково-інформаційна система — URIS [19]), побудова цифрової інфраструктури в мережі закладів вищої освіти (наукових установ). Лідери ринку онлайн-навчання платформи Coursera, Udey та edX в межах підтримки України надають безкоштовний доступ до курсів українським студентам [19].

3. Створення безбар'єрного освітнього середовища (інклюзивне навчання, доступ до освітніх послуг осіб з інвалідністю. У Глобальних цілях ООН (підціль 4.3.) зазначено "до 2030 р. забезпечити рівний доступ для всіх жінок і чоловіків до якісної технічної, професійної та вищої освіти" [20]. Польща, приміром, впроваджує проекти з інклюзивної освіти за підтримки фондів ЄС (проект Європейського соціального фонду, ESF). У 2022 р. запущено ряд дослідницьких проектів з інтегрованої підтримки для вирішення особливих освітніх потреб — 21 вищий навчальний заклад (ВНЗ) брав участь у проекті з інтеграції студентів-аутистів, а 32 проекти з універсального дизайну, Програма "Доступні університети" підтримує організаційні зміни у 199 ВНЗ [20 21].

4. Створення умов для міжнародного співробітництва ("формування стратегії інтерналізації", [5, с. 89]). Співпраця закладів вищої освіти, міжнародні обміни, багатосторонні зв'язки здобувачів вищої освіти через програми стажування, кооперація щодо виконання науково-дослідних робіт та досліджень; напрацювання спільних міжвузівських технічних, інженерних та науко-

вих програм чи ініціатив (в тому числі конференцій, спільних науково-комунікативних заходів), створення спільних наукових лабораторій з числа науковців різних країн.

Погоджуємося, що у межах такої співпраці можливими стають багатосторонні зв'язки.

5. Позиціонування в інформаційному суспільстві інтелектуальної мобілізації з боку здобувачів вищої освіти інвестиції в знання (вивчення іноземних мов, міжнародного досвіду, отримання нових навичок і компетенцій); націленість на успіх, з боку викладачів — практикоорієнтованість, побудова партнерських стосунків, змістовність занять; нові методи, підходи до навчання; розвиток, підвищення кваліфікації.

При цьому кожен заклад вищої освіти (наукова установа) має цінний досвід та впливає на процес трансформації вищої освіти в Україні.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи, можна зробити декілька висновків:

1. Під трансформацією вищої освіти розуміємо Perezавантаження з метою підвищення її конкурентоспроможності до рівня провідних освітніх систем країн Швеції, Франції, Австрії, Німеччини, Бельгії, Фінляндії, Чехії, а також практикоорієнтованість освітніх процесів з акцентом на якість вищої освіти, на результат і запити здобувачів на розширення освітніх послуг. Трансформацію вищої освіти доцільно проводити у післявоєнний період, як і будь-які кардинальні зміни й Perezавантаження системи. Водночас окремі покращання на часі можуть бути проведені в умовах обмежених ресурсів у відповідності до основних освітніх тенденцій та викликів сучасності.

2. Організаційно-економічний механізм трансформації вищої освіти в Україні складається з організаційної компоненти (завдяки якій функціонує система) та економічної (обсяг фінансування заходів із забезпечення якості вищої освіти визначає тривалість процесу трансформації вищої освіти та в цілому впливає на зміни в освітньому просторі).

2. Для здійснення глибинних трансформацій національної системи вищої освіти суб'єктам державної політики у сфері забезпечення якості вищої освіти потрібно базувати зміни довкола позитивних напрацювань за час незалежності України та позитивного європейського досвіду.

3. Основними перешкодами трансформації вищої освіти та забезпечення її якості є: численні масштабні руйнування закладів передвищої та вищої освіти у зв'язку з повномасштабним військовим вторгненням російської федерації в Україну, нестача фінансових ресурсів, необхідних для модернізації освітніх процесів, оптимізації поточної діяльності та розвитку українських закладів вищої освіти відповідно до обраного Україною європейського курсу розвитку; втрата наукового й кадрового потенціалу через людські втрати та виїзд закордон молодих вчених, викладачів, студентів й аспірантів, інших працівників; відсутність єдиної системи моніторингу якості наукових текстів та готових наукових продуктів; відсутність злагодженої роботи ключових стейкхолдерів в напрямку підвищення якості вищої освіти; корупційна складова.

4. Визначено пріоритетні напрями трансформації вищої освіти: 1. Навчання впродовж життя (англ. *lifelong learning*) — освіта протягом всього життя, освіта дорослих, літніх, зрілих людей (75+). 2. Цифрова трансформація у сфері освіти та науки — цифровізація освітніх процесів; дистанційне навчання, побудова цифрової інфраструктури. 3. Створення безбар'єрного освітнього середовища (інклюзивне навчання, доступ до освітніх послуг осіб з інвалідністю). 4. Створення умов для міжнародного співробітництва. Зростає роль взаємодії з різними міжнародними проєктами й ініціативами, співпраця з міжнародними правовими організаціями з питань дотримання прав людей у сфері забезпечення якості вищої освіти в Україні. 5. Позичування в інформаційному суспільстві інтелектуальної мобілізації — вимагає системних довгострокових зусиль для покращення рівності умов для українців в освіті.

5. Підвищення місця українських закладів вищої освіти у світових освітніх рейтингах, які використовуються для визначення статусу та репутації конкретного університету на світовому ринку освітніх послуг. Втім, переконані, що за відсутності у закладів вищої освіти (наукових установ) чіткої наукової чи освітньої стратегії розвитку, короткострокових (довгострокових) планів дій, інтегрованих в освітній процес сучасних технологій, керівництву конкретного закладу складно буде оптимізувати, цифровізувати освітні процеси, послуги та створити дієву систему забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти.

Розглядаємо вищу освіту в якості стратегічного ресурсу держави, тому за процес її трансформації, створення сприятливого середовища для розвитку обдарованої, творчої та інноваційно мислячої особистості, патріотично налаштованої, з етичними принципами, здатної примножувати багатства країни, несе безпосередню відповідальність держава в особі інституцій, задіяних у виробленні державної політики у сфері забезпечення якості вищої освіти, а також заклади вищої освіти, що покликані надавати якісні освітні послуги. З огляду на це виникає необхідність додаткового дослідження щодо формування практикоорієнтованої моделі забезпечення якості вищої освіти в Україні, що передбачатиме злагоджену, ефективну взаємодію ключових стейкхолдерів у сфері забезпечення якості вищої освіти та сприятиме глибокій трансформації вищої освіти на державному рівні (рівні інституцій, що виробляють політику у сфері забезпечення якості вищої освіти) та місцевому (рівні окремих закладів вищої освіти (наукових установ)).

Література:

1. Лійв Е. Х. Інфодинаміка. Узагальнена ентропія та негентропія. 107 с.
2. Bitzer E., Wilkinson A. A higher education as a field of study and research. Higher education in South Africa. 2009. African Sun Media. p. 369—408.
3. Scott P. Higher education: An overview. International Encyclopedia of Education. 2010. Vol. 4. pp. 218—228.
4. Hebe Vessuri. The role of research in higher education: implications and challenges for an active future contribution to human and social development. P. 119—129. URL: https://www.researchgate.net/publication/319106055_The_Role_of_Research_in_Higher_Education_Implications_and_Challenges_for_an_Active_Contribution_to_Human_and_Social_Development

319106055_The_Role_of_Research_in_Higher_Education_Implications_and_Challenges_for_an_Active_Contribution_to_Human_and_Social_Development

5. Чупрінова Н. Трансформація вищої освіти України в умовах глобалізації: виклики та перспективи. Вісник Львівського університету. Сер. Філософ.-політолог. студії. 2019. Вип. 26. С. 87—94.

6. Про вищу освіту: Закон України від 01 липня 2014 р. № 1556-VII (зі змінами і доповненнями від 01 січн. 2023 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

7. Національна доктрина розвитку освіти: Указ Президента України 17 квітня 2002 року № 347. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002#Text>

8. Національна доповідь про стан та перспективи розвитку освіти в Україні / Нац. акад. пед. наук України: за заг. ред. В. Г. Кременя. К.: Педагогічна думка. 2016. 448 с. (До 25-річчя незалежності України).

9. Council of the European Union. (2009). Council conclusions of 12 May 2009 on a strategic framework for European cooperation in education and training (ET 2020). Official Journal, C119. Pp. 2—10. URL: <https://eur-lex.europa.eu>

10. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022—2032 роки: розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 лют. 2022 р. № 286-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text>

11. Transformation. Cambridge dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org>

12. Освіта під загрозою: портал Міністерства освіти і науки України. URL: <https://saveschools.in.ua>

13. Тимчук А., Панасюк А. Оперативна оцінка втрат активів сектору освіти України у зв'язку з війною (аналітика / Економіка / Незалежна аналітична платформа "VoxUkraine"). URL: <https://voxukraine.org/operativna-otsinka-vtrat-aktyviv-sektoru-osvity-ukrayiny-u-zv-yazku-z-vijnoyu-standom-na-lypen-2022/>

14. Національне агентство забезпечення якості вищої освіти. Офіційна веб-сторінка. URL: <https://naqa.gov.ua>

15. Про освіту: Закон України від 05 вересн. 2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

16. The International Center for Academic Integrity. URL: <https://academicintegrity.org>

17. The Future of Higher education: Deloitte. 2021. 14 p.

18. Інститут модернізації змісту освіти. Посилення ролі STEM-освіти. URL: <https://imzo.gov.ua/stem-osvita/>

19. Міністерство освіти і науки України. Офіційний вебсайт. URL: <https://mon.gov.ua/ua>

20. Global Goals. 4 Quality education. URL: <https://www.globalgoals.org/goals/4-quality-education/>

21. Education and training monitor — 2022. URL: <https://op.europa.eu/webpub/eac/education-and-training-monitor-2022/en/country-reports/poland.html>

References:

1. Lijv, E. H. (1995), Infodynamika. Uzahal'nena entropiya ta negentropiya [Infodynamics. Generalized entropy and negentropy], Tallinn, Estonia.

2. Bitzer, E. and Wilkinson, A. (2009), A higher education as a field of study and research. Higher education in South Africa, African Sun Media, Stellenbosch, South Africa.

3. Scott, P. (2010), "Higher education: An overview", International Encyclopedia of Education, Vol. 4, pp. 218—228.

4. Vessuri, H. (2008), "The role of research in higher education: implications and challenges for an active future contribution to human and social development", available at: <https://www.researchgate.net/publication/319-106055> (Accessed 25 Jan 2023).

5. Chuprinova, N. (2019), "Transformation of higher education of Ukraine in conditions of globalization: challenges and prospects", Bulletin of Lviv University. Ser. Philosopher and political scientist, Vol. 26, pp. 87—94.

6. The Verkhovna Rada of Ukraine (2014), The Law of Ukraine "On higher education", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (Accessed 25 Jan 2023).

7. President of Ukraine (2002), Decree "National doctrine of education development", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002#Text> (Accessed 25 Jan 2023).

8. Kremen', V. H., Luhovyy, V. I., Hurzhiy, A. M. and Savchenko O. YA. (2016), Natsional'na dopovid' pro stan ta perspektyvy rozvytku osvity v Ukrayini [National report on the state and prospects of education development in Ukraine], Pedahohichna dumka, Kyiv, Ukraine.

9. Council of the European Union (2009), Council conclusions "On a strategic framework for European cooperation in education and training National doctrine of education development", available at: <https://eur-lex.europa.eu> (Accessed 25 Jan 2023).

10. Cabinet of Ministers of Ukraine (2022), Order "Strategy for the development of higher education in Ukraine for 2022—2032", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text> (Accessed 25 Jan 2023).

11. Cambridge dictionary (2023), "Transformation", available at: <https://dictionary.cambridge.org> (Accessed 25 Jan 2023).

12. Ministry of Finance of Ukraine (2022), "Education is under threat", available at: <https://saveschools.in.ua> (Accessed 25 Jan 2023).

13. Tymchuk, A. and Panasyuk, A. (2022), "Operational assessment of losses of assets of the education sector of Ukraine in connection with the war", available at: <https://voxukraine.org/operativna-otsinka-vtrat-aktyviv-sektoru-osvity-ukrayiny-u-zv-yazku-z-vijnoyu-stanom-nalypen-2022/> (Accessed 25 Jan 2023).

14. National Agency for Quality Assurance of Higher Education (2023), available at: <https://naqa.gov.ua> (Accessed 25 Jan 2023).

15. The Verkhovna Rada of Ukraine (2014), The Law of Ukraine "On education", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (Accessed 25 Jan 2023).

16. The International Center for Academic Integrity (2023), available at: <https://academicintegrity.org> (Accessed 25 Jan 2023).

17. Deloitte Technology (2021), "The Future of Higher education", available at: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/pt/Documents/restart-center-for-business/Paper%20educa%C3%A7%C3%A3o%202021.pdf> (Accessed 25 Jan 2023).

18. Institute of Modernization of the Content of Education. Strengthening the role of STEM education (2023), available at: <https://imzo.gov.ua/stem-osvita/> (Accessed 25 Jan 2023).

19. Ministry of Education and Science of Ukraine (2023), available at: <https://mon.gov.ua> (Accessed 25 Jan 2023).

20. Global Goals (2023), "4 Quality education", available at: <https://www.globalgoals.org/goals/4-quality-education/> (Accessed 25 Jan 2023).

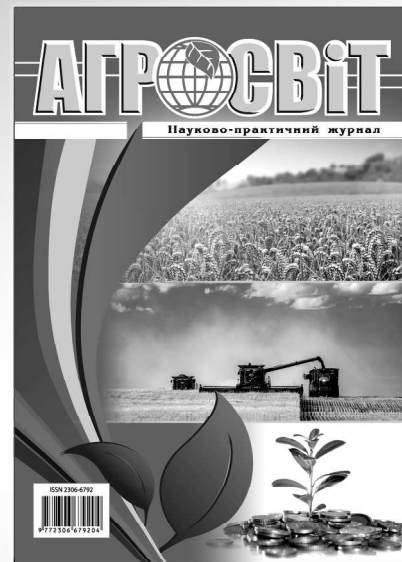
21. European Commission/EACEA/Eurydice (2022), "Education and training monitor", available at: <https://op.europa.eu/webpub/eac/education-and-training-monitor-2022/en/country-reports/poland.html> (Accessed 25 Jan 2023).

Стаття надійшла до редакції 07.02.2023 р.

АГРОСВІТ

www.agrosvit.info

Передплатний індекс: 23847

Виходить 24 рази на рік

**Журнал включено до переліку
наукових фахових видань України
з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)**

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292